

Barbara Szczypta-Kłak

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna

im. ks. B. Markiewicza w Jarosławiu

barbara.szczypta-klak@pwste.edu.pl <https://orcid.org/0000-0001-8752-3303>

Ocena poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w ogólnie przyjęte normy postępowania (Dubisz, 2003). W tak przyjętej konwencji bezpieczeństwa publicznego autorka pracy podjęła próbę oceny poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020. W szczególności będzie poszukiwać odpowiedzi na pytania: Jakie są największe zagrożenia bezpieczeństwa w powiecie jarosławskim? Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa ludności w powiecie jarosławskim? Jaka jest ocena działań władz samorządowych przez mieszkańców powiatu w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego? Jakie są oczekiwania mieszkańców powiatu jarosławskiego w zakresie bezpieczeństwa?

Podstawowe definicje i istota bezpieczeństwa publicznego

Bezpieczeństwo publiczne jest pochodną realizowanej polityki państwa i odnosi się zarówno do funkcjonowania instytucji, organizacji, grup społecznych, jak i pojedynczych jednostek.

W. Kitler definiuje bezpieczeństwo publiczne jako „proces obejmujący różnorodne działania (środki) w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego, których zasadniczym celem jest ochrona porządku prawnego w państwie oraz przed działaniami zabronionymi, które godzą w życie i zdrowie lub porządek publiczny, a także w normy i obyczaje społeczne”. Bezpieczeństwo publiczne należy więc wiązać ze stanem niezakłóconego funkcjonowania państwa, związanego z bezpieczeństwem jego

organów oraz stabilnością życia społecznego, wynikającą z bezpieczeństwa osobistego i bezpieczeństwa egzystencji jego obywateli.

Definicja sformułowana przez B. Kozuch mówi, że zarządzanie publiczne koncentruje się przede wszystkim na tworzeniu systemu społeczno-gospodarczego, gwarantującego efektywność i utrzymanie porządku publicznego oraz na prowadzeniu optymalnej polityki makroekonomicznej. Określa zarządzanie publiczne jako „dyscyplinę szczegółową nauki o zarządzaniu, której głównym obiektem badań jest zarządzanie poszczególnymi organizacjami sfery publicznej, przede wszystkim instytucjami publicznymi oraz makrosystemami, inaczej makroorganizacjami, jak gospodarka narodowa i państwo, a także mezosystemami, np. regionami i poszczególnymi sferami życia publicznego. Zajmuje się ona badaniem zasobów i zakresu harmonizowania działań zapewniających prawidłowe wyznaczenie celów organizacji tworzących sferę publiczną oraz optymalnego wykorzystywania możliwości zorganizowanego działania ludzi, nakierowanego na kreowanie publicznych wartości i na realizację interesu publicznego” (Kozuch, 2004).

Zarządzanie bezpieczeństwem publicznym jest składową działań wielu osób, instytucji publicznych i prywatnych, współpracujących ze sobą w celu osiągnięcia zamierzonych efektów. Odpowiedzialność w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego spoczywa głównie na państwie i właściwych organach władzy państwowej. System organów administracji publicznej oraz innych podmiotów właściwych w sprawach ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego jest niezwykle rozbudowany i zróżnicowany. Tworzą go bowiem nie tylko organy administracji rządowej o charakterze ogólnym, lecz także szeroki wachlarz służb, inspekcji i straży oraz jednostki samorządu terytorialnego. Zaliczyć tu należy również odgrywające coraz większą rolę organizacje pozarządowe oraz prywatne podmioty realizujące ideę ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W kompetencjach samorządu powiatowego zawierają się: pomoc społeczna, ochrona środowiska naturalnego, ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa oraz obronność, przeciwdziałanie bezrobociu. W obszarze ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego rola powiatu polega na zapewnieniu koordynacji działań prewencyjnych i reaktywnych. Powiat odpowiedzialny jest za organizację kooperacji gmin i podmiotów administracji rządowej. Gminom i powiatom przypisano również ochronę mienia przed wandalizmem i kradzieżą oraz likwidację przestępczości i chuligaństwa.

Proces zarządzania bezpieczeństwem publicznym ma na celu zapewnienie optymalnego poziomu bezpieczeństwa. Rozpoczyna się od identyfikacji potencjalnych zagrożeń i oceny ryzyka ich wystąpienia. Na ich podstawie prowadzone są analizy potrzeb w zakresie organizacji działań i przygotowywane są odpowiednie plany operacyjne. Działania te stanowią elementy procesu planowania. W czasie organizowania prowadzony jest bilans sił i środków, pozyskiwane są dodatkowe zasoby, następuje podział zadań, odpowiedzialności i przygotowanie zasobów. Proces realizowania z kolei, obejmuje prowadzenie działań interwencyjnych, ratowniczych, zabezpieczających i pomocowych, a w tym komunikowanie się i koordynowanie

działań. Ostatnim etapem jest kontrola, obejmująca sprawdzenie poprawności realizowanych działań i identyfikację potencjalnych usprawnień. Stanowi ona podstawę doskonalenia działań w ramach adaptacyjnego uczenia się (Sienkiewicz-Małyjurek, Niczyporuk, 2010).

Głównym celem zarządzania bezpieczeństwem publicznym jest uniemożliwienie przekroczenia dopuszczalnego poziomu ryzyka do minimum wystąpienia zagrożeń i utraty kontroli nad nimi. Jest to proces ciągły i dynamiczny, który ma za zadanie zapobieganie i zwalczanie zagrożeń mających swoje źródło w zachowaniach ludzi (zagrożenia społeczne), rozwoju technologicznym (zagrożenia techniczne) i w zagrożeniach naturalnych (zagrożenia środowiskowe) (Fehler, 2009).

Roman M. Kalina pisze, iż „zagrożenie to w odniesieniu do określonego podmiotu uświadomione lub nieuświadomione przez niego niebezpieczeństwo bądź utrata określonego dobra lub wartości (na przykład życia, zdrowia, mienia, suwerenności, ukochanej osoby itp.), bądź czasowej lub względnie trwałej utraty zdolności do szeroko rozumianego rozwoju” (Kalina, 1991).

Dysponując danymi o zaistniałych w przeszłości zdarzeniach oraz o potencjalnych zagrożeniach na danym terenie, można przeprowadzać analizy i sporządzać prognozy obejmujące m.in.: szacowanie prawdopodobieństwa powstania danego zdarzenia, określanie spodziewanych jego rozmiarów i skutków, ocenę możliwości i zasadności redukcji poziomu zagrożenia.

Analiza bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim

Powiat jarosławski położony jest w południowo-wschodniej części Polski, w województwie podkarpackim. Leży na ważnych szlakach komunikacyjnych (kolejowym i drogowym) przy drogach krajowych nr 94 i 77 oraz autostradzie A4.

Powiat jarosławski graniczy z powiatem zamojskim, lubaczowskim, przeworskim i przemyskim. Wschodnia część powiatu pokrywa się na długości siedmiu kilometrów z granicą ukraińską. Jego obszar obejmuje 1029 km², a zamieszkuje go 120 097 mieszkańców (58 583 mężczyzn i 61 514 kobiet) (Główny Urząd Statystyczny, 2021). Terytorialnie podzielony jest na jedenaście gmin: dwie gminy miejskie Jarosław i Radymno, jedna gmina miejsko-wiejska Pruchnik oraz osiem gmin wiejskich: Chłopice, Jarosław, Laszki, Pawłosiów, Radymno, Rokietnica, Roźwienica i Wiązownica (Powiat Jarosławski, 2021).

W obrębie gminy Jarosław znajduje się trzynaście sołectw: Koniaczów, Makowisko, Surochów, Sobiecin, Zgoda, Munina, Tuczempy, Morawsko, Pełkinie, Kostków, Wólka Pełkińska, Wola Buchowska i Leżachów Osada.

Ze względu na położenie geograficzne oraz znajdującą się infrastrukturę, powiat jarosławski narażony jest na następujące rodzaje zagrożeń dla ludzi, zwierząt i środowiska naturalnego:

1. Katastrofy naturalne (powódzie, silne wiatry, susza, niekontrolowane pożary, ekstremalne temperatury, intensywne opady śniegu, deszczu, gradu, epidemie, plagi zwierzęce). Przykładowo, największe zagrożenie pożarowe występuje

końcem marca do pierwszej połowy kwietnia, po zejściu pokrywy śnieżnej, przed rozwojem roślinności zielnej, a także w miesiącach letnich, w okresach długotrwałej suszy i wzmożonej penetracji lasów przez ludność. Z kolei powodzie wynikają z długotrwałych opadów deszczu i wezbrania rzek: Sanu – przepływającego przez gminy Radymno, Laszki, Jarosław, Wiązownica; Wisznii – przepływającej przez gminę Radymno; Szklą – gminy Radymno, Laszki; Mleczki – gminy Pruchnik, Roźwienica; Łęg Rokietnicki – gminy Rokietnica, Chłopice, Radymno, Pruchnik; Rady – gmina i miasto Radymno. Katastrofalne zatopienia terenu mogą być spowodowane również awarią zbiorników wodnych Solina-Myczkowce.

2. Katastrofy techniczne wywołujące np. pożary. Na terenie powiatu znajdują się duże zakłady pracy takie jak: Zakłady Przemysłu Tłuszczowego „EURO SERVICE”, Lear Corporation, Provimi Polska – zakłady zbożowe, Lu Polska – zakład przemysłu spożywczego, Sokołów – Zakłady Mięsne Jarosław, Owens-Illinois – huta szkła, GAZ SYSTEM (PGNiG), stacje paliw płynnych, stacje gazu propan-butan – składujące i wykorzystujące często materiały łatwo palne w procesie technologicznym, przerabiające znaczne ilości materiałów niebezpiecznych.

Dla zobrazowania skali zagrożenia pożarowego poniżej zestawiono działania Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu (tabela 1).

Tabela 1. Zestawienia ilości działań Komendy Powiatowej PSP w Jarosławiu oraz jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w latach 2017–2020 na terenie powiatu jarosławskiego

	2017	2018	2019	2020
Pożar	294	242	380	311
Miejscowe zagrożenie	778	791	719	1152
Fałszywy alarm	57	62	72	87
Razem	1129	1095	1171	1550

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu.

Wzrost zdarzeń w 2020 r. związany był z anomaliami pogodowymi i intensyfikacją zjawisk atmosferycznych, jakie wystąpiły na terenie gminy Roźwienica oraz gminy Pruchnik (lokalne podtopienia, silne wiatry) (tabela 2).

Tabela 2. Zestawienie liczby pożarów wg obiektów na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020

Rodzaj obiektu	2017	2018	2019	2020
Magazyn	4	2	5	1
Użyteczności publicznej	11	3	8	5
Mieszkalny	75	87	77	67
Produkcyjny	10	6	15	3

Tabela 2. Zestawienie liczby pożarów wg obiektów na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020 – ciąg dalszy

Rodzaj obiektu	2017	2018	2019	2020
Środek transportu	11	21	20	32
Las	2	1	3	2
Uprawa	140	52	152	103
Inne	41	70	100	98
Razem	294	242	380	311

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu.

Jak wynika z przedmiotowego zestawienia, pożary obiektów od kilku lat pozostają na podobnym ilościowo poziomie, z dominacją pożarów upraw i sporadycznie pożarów lasów.

Kolejne dane dotyczą przyczyn zaistniałych pożarów. Główne źródło stanowią nieostrożność osób dorosłych z papierosami i zapalkami, nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych na paliwo stałe oraz, co najbardziej niepokoi, przyczyny nieustalone. Ich liczba wzrosła w 2020 r. o 69 przypadków w porównaniu z rokiem 2017 (tabela 3).

Tabela 3. Zestawienie liczby pożarów wg przyczyn na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020

Przyczyna powstania pożaru	2017	2018	2019	2020
Nieostrożność osób dorosłych z papierosami i zapalkami	116	47	78	62
Nieostrożność osób dorosłych przy wypalaniu roślin na polach	4	5	6	1
Nieostrożność osób dorosłych przy pracach pożarowo niebezpiecznych	0	1	0	1
Nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się substancjami łatwopalnymi i pirotechnicznymi	0	0	1	0
Nieostrożność osób dorosłych w pozostałych przypadkach	2	5	4	2
Nieostrożność osób nieletnich z otwartym ogniem, w tym zapalki, papierosy	9	3	8	1
Nieostrożność osób nieletnich przy wypalaniu roślin na polach	1	0	1	0
Wady urządzeń elektrycznych	20	4	5	6
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń elektrycznych	1	3	0	0
Wady elektrycznych urządzeń ogrzewczych	0	0	1	0
Wady urządzeń ogrzewczych na paliwo ciekłe	2	2	1	0
Wady urządzeń ogrzewczych na paliwo stałe	9	17	2	3
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych na paliwo stałe	24	45	44	44

Tabela 3. Zestawienie liczby pożarów wg przyczyn na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020 – ciąg dalszy

Przyczyna powstania pożaru	2017	2018	2019	2020
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych na paliwo ciekłe	0	2	0	0
Wady urządzeń ogrzewczych na paliwo gazowe	0	1	0	0
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych na paliwo gazowe	1	0	1	0
Wady urządzeń mechanicznych	2	2	0	0
Wady środków transportu	4	8	8	6
Nieprawidłowa eksploatacja środków transportu	0	0	0	2
Samo zapalenie biologiczne	0	0	1	3
Wyładowania atmosferyczne	2	2	1	0
Podpalenia	2	6	9	16
Inne przyczyny	11	11	11	11
Nieustalone	84	77	198	153

Źródło: dane Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Jarosławiu.

Do kolejnych zagrożeń, które mogą występować w powiecie jarosławskim należy zaliczyć:

1. awarie chemiczne (instalacje, magazynowanie, transport wewnątrzzakładowy);
2. katastrofy budowlane (zawalenie budynków, awarie urządzeń dźwigowych);
3. awarie i wypadki radiacyjne, katastrofy komunikacyjne (transport drogowy, kolejowy, rurociągowy, katastrofy lotnicze);
4. awarie urządzeń infrastruktury technicznej (instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej);
5. akty terroru – umyślnie powodowane katastrofy techniczne, podkładane ładunki wybuchowe, umyślnie skażenia i zakażenia, destrukcyjne działania grup ludzi;
6. inne, jak np. zagrożenie bronią chemiczną bądź biologiczną z sąsiednich państw, przepływ substancji radioaktywnych (realne zagrożenie skażeniem promieniotwórczym dla powiatu jarosławskiego stanowią potencjalne awarie elektrowni jądrowych zlokalizowanych na terenie Ukrainy i Słowacji w odległości 200–300 km od granicy z Polską – ROWNO i CHMIELNICKI (Ukraina) oraz BOHUNICE i PAKS (Słowacja)), cyberzagrożenia, międzynarodowy terrorizm, sabotaż, narkomania, zorganizowana przestępczość, niekontrolowana i nielegalna imigracja, realne militarne zagrożenia transgraniczne. Powiat jarosławski jest szczególnie narażony na powyższe zagrożenia z uwagi na jego przygraniczne położenie.

Analizując bezpieczeństwo publiczne w powiecie jarosławskim, należy zwrócić uwagę również na zagrożenia przestępczością kryminalną. Poniżej zestawiono liczbę zagrożeń zgłoszonych przez ludność powiatu jarosławskiego. Najczęściej

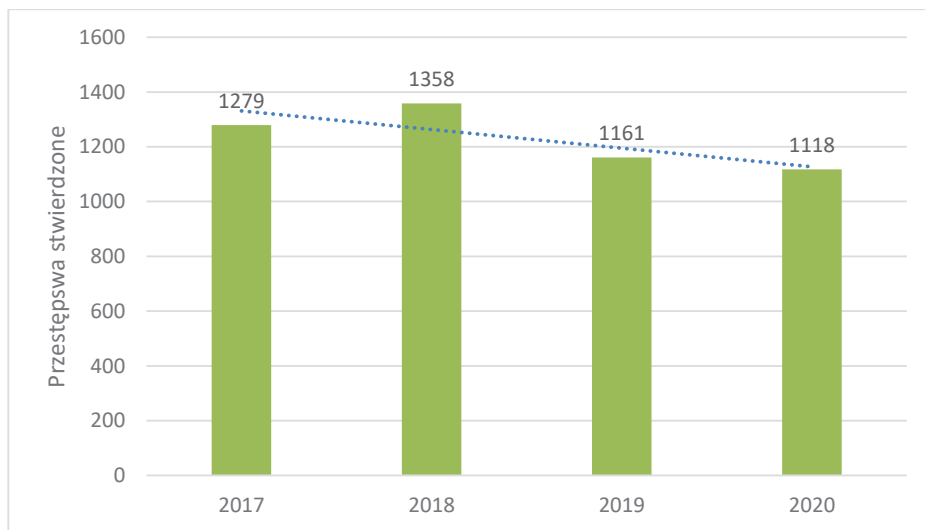
wskazywanymi przez mieszkańców kategoriami były: przekraczanie dozwolonej prędkości, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych oraz nieprawidłowe parkowanie (tabela 4).

Tabela 4. Liczba zgłoszonych poprzez KMZB zagrożeń w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020

Kategoria zgłoszenia	2017	2018	2019	2020	Razem
Akty wandalizmu	9	26	25	20	80
Bezdomność	1	1	4	0	6
Dzikie kąpieliska	1	0	0	0	1
Grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją	13	45	91	60	209
Kłusownictwo	0	1	2	1	4
Miejsca niebezpieczne na terenach wodnych	0	0	1	0	1
Miejsca niebezpieczne działalności rozrywkowej	0	0	1	6	7
Nielegalna wycinka drzew	0	1	0	2	3
Nielegalne rajdy samochodowe	9	6	16	13	44
Nieprawidłowe parkowanie	159	157	79	71	466
Niestrzeżony przejazd kolejowy	1	0	0	0	1
Niewłaściwa infrastruktura drogowa	15	30	13	18	76
Niszczenie zieleni	0	0	0	3	3
Osoba bezdomna wymagająca pomocy	0	0	0	2	2
Przekroczenie dozwolonej prędkości	221	266	349	169	1005
Spożywanie alkoholu w miejscu niedozwolonym	118	130	133	96	477
Utonięcia	0	1	0	0	1
Używanie środków odurzających	19	12	18	23	72
Wąłęsające się bezpańskie psy	6	21	14	14	55
Wypalanie traw	3	1	4	4	12
Zdarzenia z udziałem zwierząt leśnych	1	0	2	0	3
Znęcanie się nad zwierzętami	1	4	7	2	14
Zła organizacja ruchu drogowego	11	15	36	20	82
Żebractwo	7	6	3	0	16
Dzikie wysypiska śmieci	23	13	15	33	84
Razem	618	736	813	557	2724

Źródło: dane Komendy Powiatowej Policji w Jarosławiu.

Na przestrzeni 2017–2020 r. należy stwierdzić spadek przestępczości w powiecie jarosławskim. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 1. Przestępstwa stwierdzone ogółem na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Systemu Informacyjnego Policji.

Najwięcej przestępstw stwierdzono w gminach: Jarosław (g. m.), Radymno (g. w.), Jarosław (g. w.), Wiązownica, Pruchnik oraz Radymno (g. m.). Wynika to głównie z wielkości gmin, atrakcyjnej infrastruktury oraz walorów turystycznych, przyciągających coraz większą grupę odwiedzających, zróżnicowaną m.in. pod względem ekonomicznym i kulturowym (tabela 5).

Wśród wybranych przestępstw największą liczbę osiągnęły przestępstwa przeciwko mieniu, w dalszej kolejności przestępstwa przeciwko rodzinie, przestępstwa narkotykowe oraz przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu.

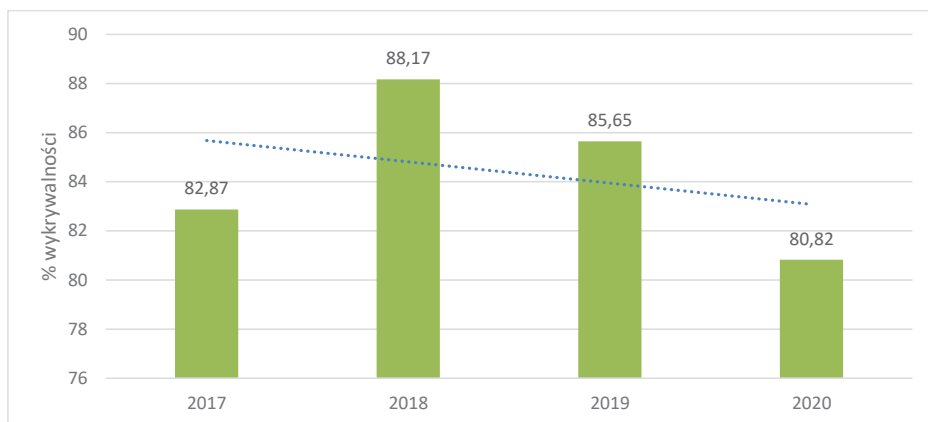
Ogółem wykrywalność przestępstw w powiecie jarosławskim w 2020 r. kształtowała się na poziomie 81% (wykres 2).

Tabela 5. Ilość wybranych przestępstw stwierdzonych w poszczególnych gminach powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020

Przestępstwa stwierdzone (ilość)	Ogółem			Narkotykowe			Przeciwko życiu i zdrowiu			Przeciwko rodzinie				Przeciwko mieniu						
	2.			3.			4.			5.				6.						
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020				
Powiat	1279	1358	1161	1118	75	145	51	63	61	49	35	25	60	191	147	135	490	344	391	446
Jarosław (g.m.) ¹	567	571	497	494	40	115	22	24	23	17	18	8	14	54	37	37	262	188	215	268
Jarosław (g.w.) ²	93	71	92	136	11	8	1	21	8	5	3	7	2	11	15	11	33	19	30	33
Chłopice	29	40	32	32	4	2	3	0	3	0	0	0	1	8	4	7	7	12	8	8
Laszki	39	51	45	46	1	1	1	2	5	6	2	2	9	15	9	21	9	10	16	6
Pawłosiów	48	47	62	62	3	5	9	0	1	0	2	1	2	6	6	3	19	18	16	38
Pruchnik ³	69	68	49	59	7	1	4	2	2	6	3	1	7	12	13	4	27	9	16	14
Radymno (g.m.)	64	71	67	47	2	2	5	6	1	1	2	2	0	10	10	2	28	30	17	15
Radymno (g.w.)	210	242	121	103	1	3	3	6	8	6	1	1	5	24	17	18	44	23	29	23
Rokietnica	24	23	34	23	0	1	1	1	1	1	0	0	5	6	5	6	13	6	9	8
Rozwienica	40	42	47	31	3	1	0	1	1	0	0	2	6	14	11	13	12	13	7	2
Wiązownica	96	112	115	85	3	6	2	0	8	7	4	1	9	31	20	13	36	16	28	31

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacyjnego Policji.

¹ użyte w tabeli skróty g.m. to Gmina miejska.² użyte w tabeli skróty g.w. to Gmina wiejska.³ Gmina miejsko-wiejska Pruchnik – dane w tabeli obejmują łącznie obszar miejski i wiejski.

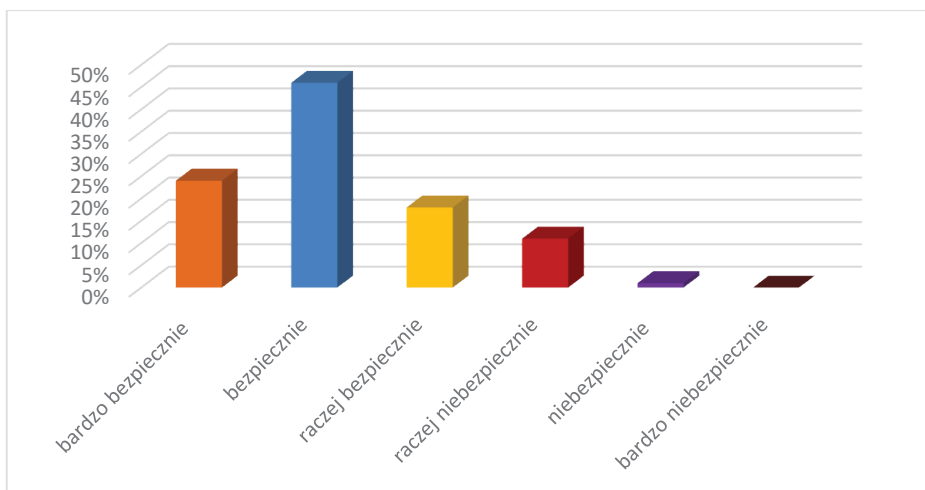

Wykres 2. Wykrywalność ogólna przestępstw na terenie powiatu jarosławskiego w latach 2017–2020

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacyjnego Policji.

We wrześniu 2021 r. wśród mieszkańców powiatu jarosławskiego zostały przeprowadzone badania metodą sondażu diagnostycznego z użyciem kwestionariusza ankiety na próbie 600 osób, przy doborze kwotowo-warstwowym proporcjonalnym. Otrzymane wyniki w ujęciach procentowych zaokrąglono do jedności. Podstawowymi kryteriami doboru próby były płeć, wiek oraz miejsce zamieszkania (gmina). Pytania kwestionariusza ankiety dotyczyły głównie rodzaju zagrożeń występujących w powiecie, oceny poziomu bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania oraz sposobów jego poprawy, a także oceny działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w badanym regionie.

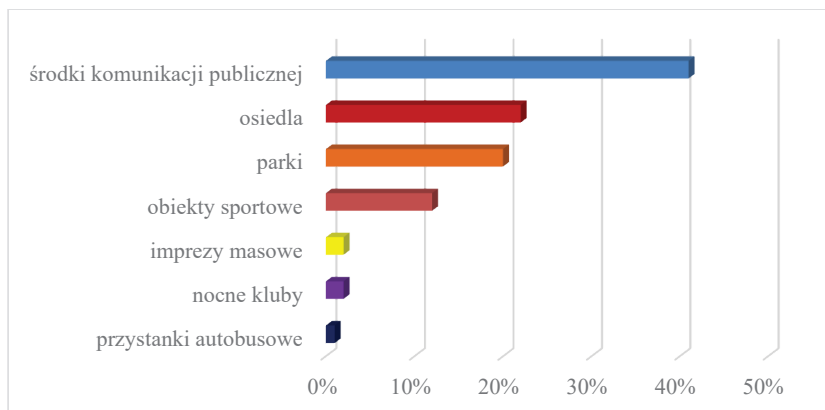
Wyniki badań wskazały, że w większości mieszkańcy powiatu jarosławskiego czują się bezpiecznie w okolicy swojego miejsca zamieszkania (odpowiedzi bardzo bezpiecznie, bezpiecznie i raczej bezpiecznie) – łącznie 88% (wykres 3).

Wykres 3. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu jarosławskiego w miejscu zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

- Według ankietowanych najbardziej niebezpiecznymi miejscami są (wykres 4):
- środki komunikacji publicznej (41% badanych) – obejmujące duże skupiska ludności z różnych środowisk, ponadto obecna od dwóch lat pandemia COVID-19 dodatkowo obniża poczucie bezpieczeństwa w tego typu miejscach;
 - osiedla (22% badanych), szczególnie osiedla wiejskie, które zazwyczaj nie są monitorowane czy patrolowane, do tego często przy osiedlowych sklepikach gromadzą się osoby nadużywające alkoholu, młodociani dopuszczający się przemocy, aktów wandalizmu;
 - parki (20% badanych), w których niekiedy młodociani palą papierosy, piją alkohol, zaśmiecają teren i niszczą urządzenia rekreacyjne;
 - obiekty sportowe (12% badanych) i obecne na nich bójki kibiców;
 - w mniejszym stopniu kluby nocne (2% badanych), imprezy masowe (2% badanych) oraz przystanki autobusowe (1% badanych).

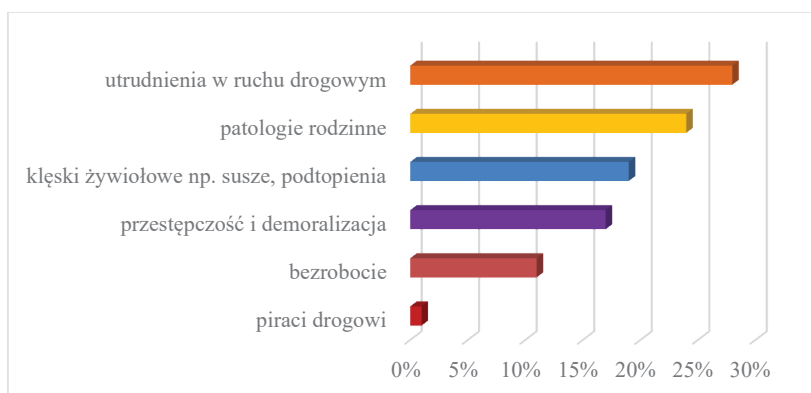

Wykres 4. Miejsca najbardziej niebezpieczne w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wśród głównych zagrożeń występujących w okolicy miejsca zamieszkania respondenci wymienili (wykres 5):

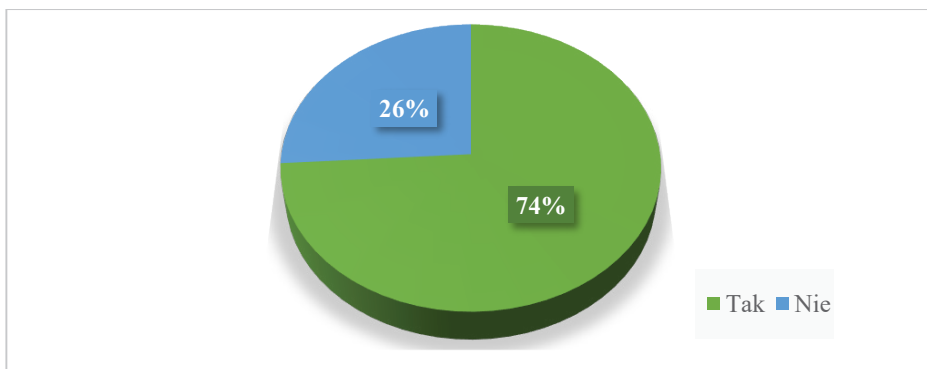
- utrudnienia w ruchu drogowym (28% badanych), wynikające często z naprawy dróg, budowy obwodnic i nowych połączeń komunikacyjnych, skutkujące zakorkowaniem ulic, wydłużeniem czasu przejazdu i utrudnieniami w transporcie;
- patologie w rodzinie (24% badanych), związane często z alkoholizmem i narkomanią;
- klęski żywiołowe (19% badanych), zwłaszcza powodzie, intensywne opady śniegu i zlodzenia, trąby powietrzne, na które mieszkańcy nie mają wpływu i mogą jedynie ograniczać skutki;
- przestępczość i demoralizację nieletnich (17% badanych);
- bezrobocie (11% badanych);
- piraci drogowi (1% badanych).

Wykres 5. Najczęstsze zagrożenia występujące w okolicy miejsca zamieszkania

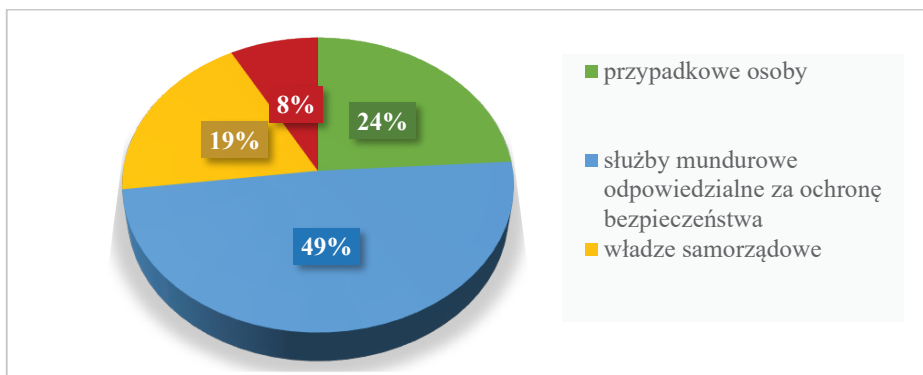
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W większości ankietowani nie doświadczyli zagrożenia własnego bezpieczeństwa (74% badanych) (wykres 6). Tym, których zagrożenie dotknęło, pomocy udzieliły służby mundurowe odpowiedzialne za ochronę bezpieczeństwa (49% badanych), przypadkowe osoby (24% badanych) oraz władze samorządowe (19% badanych) (wykres 7).

Wykres 6. Czy doświadczył Pan/Pani zagrożenia własnego bezpieczeństwa na terenie powiatu jarosławskiego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

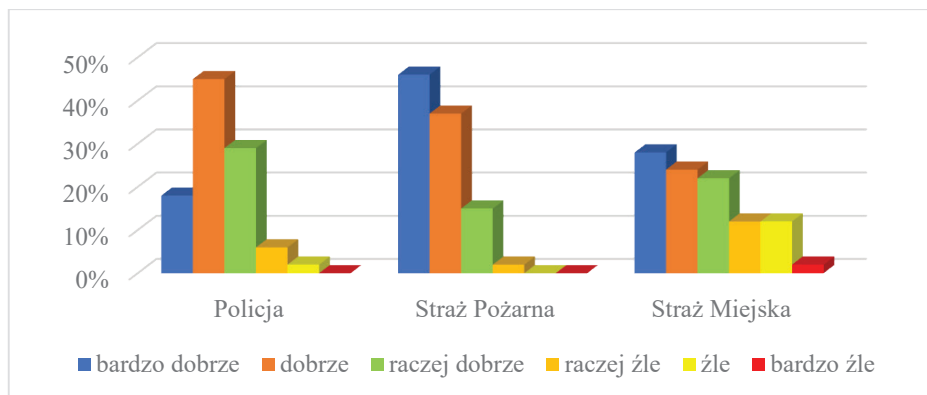

Wykres 7. Kto udzielił Panu/Pani pomocy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

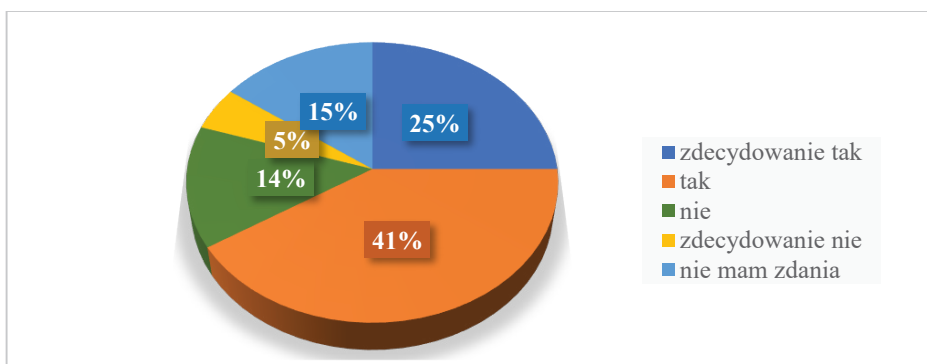
Respondenci ocenili również działania służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w powiecie. Najwyższą ocenę (bardzo dobrze, dobrze, raczej dobrze) wśród służb mundurowych otrzymała Straż Pożarna (łącznie 98% badanych), następnie Policja (łącznie 92% badanych), natomiast nieco niżej oceniona została Straż Miejska (74% badanych) (wykres 8).

Za wystarczające ankietowani uznali w większości działania władz samorządowych (zdecydowanie tak, tak) – łącznie 66% pozytywnych odpowiedzi (wykres 9).

Wykres 8. Ocena działań służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w powiecie jarosławskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

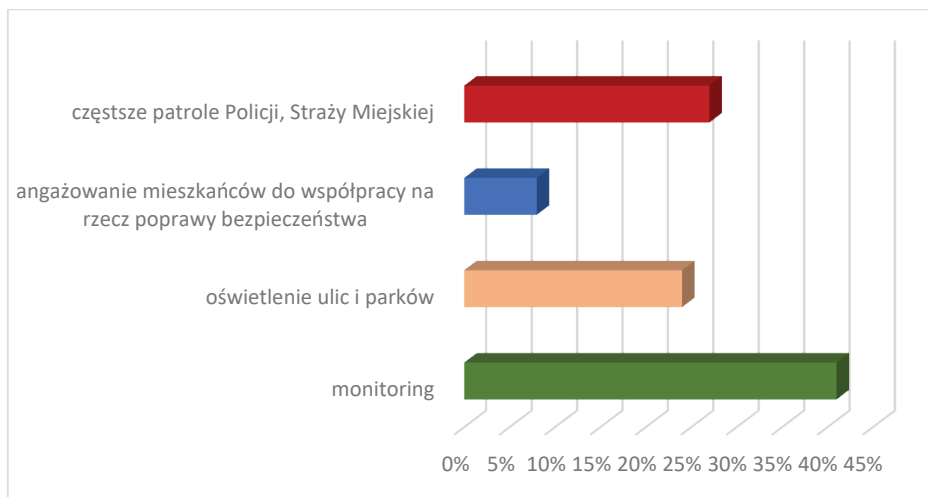
Wykres 9. Czy w Pana/Pani opinii działania władz samorządowych w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim są wystarczające?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ponadto badani wyrazili swoje oczekiwania względem służb mundurowych w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego. W szczególności wskazywali na: szybką reakcję na zagrożenia, właściwą interwencję, stały monitoring zagrożeń występujących w powiecie, częstsze patrole, reagowanie na zachowanie młodocianych w godzinach nocnych, częstsze kontrole prędkości na drogach, większą skuteczność działań zwalczających patologie w rodzinach, utrzymanie porządku na ulicach.

Względem władz samorządowych oczekują: naprawy dróg, częstszego monitorowania miejsc publicznych, poprawy komunikacji miejskiej, rozmowy z mieszkańcami o bezpieczeństwie, budowy chodników, sprawniejszej pomocy poszkodowanym, porządku na ulicach, większej pomocy materialnej, ochrony środowiska, większej ilości blokad prędkości – tzw. „progów na ulicach”.

Na pytanie „co wpłynęłoby na wzrost poziomu poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania?” – 41% respondentów wskazało monitoring, 27% – częstsze patrole Policji, Straży Miejskiej, 24% – oświetlenie ulic i parków, 8% – angażowanie mieszkańców do współpracy na rzecz bezpieczeństwa (wykres 10).

Wykres 10. Co wpłynęłoby na wzrost poziomu Pana/Pani poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dbanie o poczucie bezpieczeństwa ludności wymaga podejmowania szeregu przedsięwzięć. Jednym z najbardziej efektywnych, chociaż wcale nie najłatwiejszym zadaniem jest prowadzenie działań prewencyjnych i profilaktycznych, zapobiegających niepożądanym zjawiskom.

Na terenie powiatu jarosławskiego realizowanych jest wiele programów profilaktycznych. Przykładowo: „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczna droga do szkoły”. Ich głównym celem jest dbałość o bezpieczeństwo uczniów w czasie wolnym oraz w drodze do szkoły. Podobnie program „Bezpieczny Jarosław” realizowany na terenie przedszkoli promuje zasady bezpiecznego poruszania się po drodze i noszenia elementów odblaskowych.

Kolejny program to „Cyberbezpieczni” – adresowany do wszystkich użytkowników Internetu bez względu na wiek. Dotyczy bezpiecznego korzystania z dobrodziejstwa nowoczesnych technologii. W szczególności specyfiki zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu, uświadomienia nauczycielom i pedagogom rodzajów cyberzagrożeń (uzależnienie od Internetu i gier komputerowych, kontakt z osobami mogącymi zaszkodzić młodym internautom, dostęp do treści pornograficznych, niebezpieczne gry, nieumiejętność odróżniania rzeczywistości wirtualnej od świata realnego, przestępczość w sieci, nieuczciwość).

Istotny dla powiatu jest również program „Prawo dla każdego”, którego głównym założeniem jest pomoc prawna dla mieszkańców miasta Jarosławia. Prawnicy bezpłatnie dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem z potrzebującymi poradą prawnej.

Natomiast do najstarszych mieszkańców powiatu kierowany jest program „Bezpieczny senior”. Zakłada on m.in. podniesienie poziomu bezpieczeństwa osób w podeszłym wieku, zmniejszenie strachu przed staniem się ofiarą przestępstwa, pobudzenie lokalnych społeczności do przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zjawiskom patologicznym, ograniczenie skali przestępczości na szkodę osób starszych.

Realizowane programy poza celem edukacyjnym mają wpłynąć na wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu jarosławskiego.

Podsumowanie

Bezpieczeństwo jest nieodzownym elementem egzystencji każdego człowieka, umożliwia jego właściwy rozwój w społeczeństwie i w środowisku. Z kolei wysoki poziom bezpieczeństwa obywateli to promocja dla regionu i potwierdzenie właściwych działań podejmowanych przez władze lokalne.

Istotna w zarządzaniu bezpieczeństwem publicznym jest właściwa współpraca jednostek administracji lokalnej, jednostek interwencyjnych i ratowniczych zapewniająca bezpieczeństwo obywateli oraz minimalizowanie skutków występujących zagrożeń.

Celem niniejszej pracy była ocena poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020, w szczególności próba odpowiedzi na pytania o zagrożenia występujące w powiecie jarosławskim, o poziom poczucia bezpieczeństwa ludności, ocenę działań władz samorządowych w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego oraz o oczekiwania mieszkańców powiatu jarosławskiego w zakresie bezpieczeństwa.

Dokonana w niniejszej pracy analiza poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim pozwoliła wskazać główne zagrożenia, determinujące poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu jarosławskiego, oczekiwania mieszkańców w zakresie poprawy bezpieczeństwa, a tym samym główne obszary przyszłych działań dla władz samorządowych i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne,

Jak wynika z przeprowadzonych badań, największymi zagrożeniami w opinii respondentów są utrudnienia w ruchu drogowym, patologie w rodzinie oraz kłęski żywiołowe, na które władza lokalna oraz służby mundurowe powinny zwrócić szczególną uwagę.

Analizując wypowiedzi ankietowanych dotyczących możliwości poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, na pierwszym miejscu należy wymienić lepszą infrastrukturę drogową, w tym budowę dróg, chodników, instalowanie blokad prędkości. Respondenci wskazali również na częstsze patrole odpowiednich służb wpływające na zmniejszenie aktów wandalizmu oraz policyjne kontrole drogowe skutkujące podniesieniem poziomu bezpieczeństwa pieszych i uczestników ruchu. Istotny dla

badanych jest również stały monitoring ulic, parków, osiedli, ułatwiający schwywanie sprawców przestępstw.

Ponadto dokonana analiza pozwoliła wskazać wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w badanym regionie – stopniowy spadek przestępczości, dużą wykrywalność przestępstw, przez co mieszkańcy mogą czuć się bardziej bezpiecznie. Większość podejmowanych działań oraz realizowanych programów profilaktycznych przyczynia się do podnoszenia bezpieczeństwa obywateli, a władze lokalne oraz odpowiednie służby dokładają starań, by rosło poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Niniejsza praca dotyczy tylko części zagrożeń, z którymi spotykają się obywatele. Rosnący postęp technologiczny, pandemia COVID-19, to tylko niektóre wyzwania, przed którymi stają władze lokalne, służby mundurowe i pojedynczy obywatele. Warto byłoby przeprowadzać cykliczne badania dotyczące poziomu bezpieczeństwa na danym obszarze, stanowiące materiał do planowania pracy oraz opracowywania strategii działania władz lokalnych i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne.

Abstrakt

Ocena poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020

Proces zarządzania bezpieczeństwem publicznym jest składową działań wielu osób, instytucji publicznych i prywatnych, współpracujących ze sobą w celu zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom oraz minimalizowania skutków występujących zagrożeń. Przedmiotem niniejszej pracy jest ocena poziomu bezpieczeństwa publicznego w powiecie jarosławskim w latach 2017–2020 oraz próba odpowiedzi na pytania, jakie są największe zagrożenia bezpieczeństwa w powiecie jarosławskim? Jaki jest poziom poczucia bezpieczeństwa ludności w powiecie jarosławskim? Jaka jest ocena działań władz samorządowych przez mieszkańców powiatu w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego? Jakie są oczekiwania mieszkańców powiatu jarosławskiego w zakresie bezpieczeństwa?

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo publiczne, poczucie bezpieczeństwa, zarządzanie bezpieczeństwem publicznym

Abstract

Assessment of the level of public safety in the Jarosław's county in 2017–2020

The public safety management process is an integrant of many people along with public and private institutes cooperating with each other to guarantee the citizens' safety and minimalising the effects of the encountered dangers. The subject of the present study is assessment of the level of public safety in the Jarosław's county in 2017–2020 as well as the attempt to answer the following questions: what are the

biggest safety threats in the Jarosław's powiat? What is the sense of safety of the population in the Jarosław's county? What is the assessment of the activities of local authorities by the inhabitants of the powiat in the field of public safety protection? What are the inhabitants' expectations concerning the public safety?

Keywords: public safety, sense of safety, management of public safety

References

- Dubisz, S. (2003). *Uniwersalny słownik języka polskiego*. Polskie Wydawnictwo Naukowe.
- Fehler, W. (2009). Bezpieczeństwo publiczne. *Społeczeństwo i Polityka*, 21(4), 30–39.
- Główny Urząd Statystyczny. (2021). <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat> (dostęp: 28.11.2021).
- Kalina, R. M. (1991). Ogólne kategorie klasyfikacji i charakterystyki zagrożeń zewnętrznych. W: B. Hołyst (red.), *Człowiek w sytuacji trudnej* (ss. 80–81). Wydawnictwo Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U z dnia 16 lipca 1997 r.).
- Kożuch, B. (2004). *Zarządzanie publiczne w teorii i praktyce polskich organizacji*. Wydawnictwo Placet.
- Powiat Jarosławski. (2021). *O powiecie*. <https://powiat.jaroslowski.pl/o-powiecie> (dostęp: 28.11.2021).
- Sienkiewicz-Małyjurek, K., Niczyporuk, Z. (2010). *Bezpieczeństwo publiczne. Zarys problematyki*. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. – o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 814, ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. – o Policji (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, ze zm.).